

Oponentský posudek bakalářské práce

Autor: Tomáš Netřeba

Název: *Ježíšův spor o půst v historicko-teologickém kontextu Matoušova evangelia* (Praha 2012)

Vedoucí práce: Mgr. Hana Tonzarová, Th.D.

Formální kritéria:

Bakalářská práce, předložená na katedře biblistiky HTF UK v Praze, odpovídá formálním kritériím stanoveným pro vypracování bakalářských prací a obsahuje všechny náležitosti (včetně prohlášení studenta o samostatném vypracování a podpisu) nutné pro její přijetí.

Rozsah a struktura:

Bakalářská práce čítá 56 stran, přičemž její textová část má rozsah od strany 7 do strany 51. Úvod je na stranách 7-8, předchází mu *Obsah* a *Seznam použitých zkratek*. Závěr je zpracován na stranách 50 až 51, po něm následuje *Použitá literatura* (str. 52-55), jež není dále rozdělena a celé dílo uzavírá *Summary* na straně 56. Práce je členěna do čtyř kapitol, z nichž dvě tvoří Úvod (1.) a Závěr (4.), přičemž kapitoly „2. Historicko-teologický kontext“ (str. 9-32) a „3. Ježíšův spor o půst v Matoušově evangeliu“ (str. 33-49) jsou rozčleněny do dalších pododílů.

Jazyk a styl:

Jazyk práce je místy archaizující, chyby jsou drobné, nejsou časté a týkají se zpravidla velkých písmen (např. „Starý Zákon“) a teček v poznámkách.

Obsah a hodnocení:

Co se týče vlastního názvu práce a jejího obsahu, zde je nutné říci, že autor se ohlášenému tématu *Ježíšův spor o půst v historicko-teologickém kontextu Matoušova evangelia* věnuje prakticky jen na stranách 41-49. Předchozí strany 33 až 40 jsou úvodem k problematice a celá druhá kapitola působí jako samostatný blok, jenž přináší toliko řadu podpůrných či obecných informací o náboženském rozdělení židovské společnosti. Z tohoto důvodu je na místě otázka, zda je název práce správně zvolen? Informace, které autor nabízí ve druhé kapitole, jsou většinou obecně známé a je otázkou, zda je nutné je tak obsáhle rozepisovat, když pro následné řešení vytyčené problematiky nejsou ani prakticky využity. I tuto kapitolu však mohl autor výrazně oživit užitím patřičné literatury (např. P. Schäfer, *Dějiny Židů v antice* /Vyšehrad, Praha 2003/; L. H. Feldman, *Jew and Gentile in the Ancient World* /Princeton University Press, Princeton 1996/ či „klasickým dílem“ J. Jeremias, *Jerusalem in the Time of Jesus* /SCM Press, London 1991/, jakož i mnohými dalšími díly). K úspěšnému řešení inzerovaného tématu by bylo zapotřebí exegetické práce s textem Matoušova evangelia, jakož i dalších synoptiků, což autor rovněž nečiní. Z tohoto důvodu je obtížné přistoupit na autorovy závěry, „že cíl práce byl splněn“ (str. 51). (Možná mohl autor k pro něj náročnému tématu přistoupit až v pátém ročníku, při práci diplomové, kdy budou jeho exegetické schopnosti rozvinutější a znalosti pestřejší.)

Řada poskytovaných informací je jen částečné povahy, např. autorovo tvrzení: „Farizeové očekávali příchod Mesiáše...“ Zde chybí dořící jakého. Mesiášské představy Ježíšovy doby a raného judaismu byly rozmanité. Problematické je i autorovo paušalizující tvrzení o farizeích: „Jejich náboženství neznalo zavolání živého Boha, či vanutí Ducha, ale mělo chladný, ryze právní charakter“ (str. 15). Takovéto soudy nesvědčí o tom, že by se autor vážně zaobíral judaismem a historickými skutečnostmi. Obdobně tomu je s tvrzením na straně 16, kde autor říká: „Jedním důvodem, proč dochází k ostré konfrontaci, je tedy nedůsledné dodržování předpisů Zákona ze strany Ježíše.“ Které předpisy má autor na mysli? Myslí Tóru „psanou“ nebo „ústní“? Anebo myslí některé specifické příkázání či nařízení? Například David Flusser (*Ježíš* /OIKOYMENH, Praha 2002/) tvrdí: „Synoptická evangelia, jsou-li čtena očima své doby, nicméně vykreslují obraz Ježíše jakožto věrného Žida poslušného zákona. Málokdo si možná uvědomuje, že u synoptiků Ježíš nikdy nevystupuje v rozporu

s tehdejší praxí zákona – jedinou výjimkou je vymílání klasů v sobotu“ (str. 51). Novozákonní exeget nemůže pracovat s karikaturou judaismu, ale musí usilovat o co nejlepší či nejpřesnější rekonstrukci, což je sám o sobě velmi náročný podnik. Autorovi rovněž chybí obraz „historického Ježíše“, o němž by se mohl exegeticky opřít. Právě historicky nosný obraz Ježíše, ale i židovských náboženských směrů, by mohl autorovi pomoci modelovat adekvátní *Sitz im Leben* pro zasazení exgetovaných perikop. Podobného rázu je výrok: „Boží království již pro křesťany nastalo, dočkali se svého Mesiáše...“ (str. 29). Mesiáše spíše očekávali židé, z nichž se teprve po slyšení a uvěření zvěsti o ukřižovaném a zmrtvýchvstalém Ježíši stávali (či mohli stát) „křesťané“. Raná církev naopak věří v parusii a v plnou realizaci Boží vlády v blízké či očekávané budoucnosti. Zde tedy nezbývá, než se autora zeptat, zda jsou mu známy eschatologické koncepty a možná řešení („totální eschatologie“, „rozdvojená eschatologie“, „realizovaná eschatologie“ atd.)? O očekávání raně křesťanských komunit, které má budoucnostní charakter, svědčí i „prosebné zvolání“ *Maranathá*.

Určité nepřesnosti jsou i na straně 21, kde autor tvrdí, že členové kumránského společenství žili „bez žen“. David Flusser (*Esejské dobrodružství /OIKOYMENH*, Praha 1999/) naopak říká: „Josephus zdůrazňuje, že se eseji v zásadě neženili. Průzkum koster nalezených v jeskyních ale jasně prokázal, že v Kumránu žily ženy. Také římský autor Plinius tvrdí, že svatí muži neměli ženy. Josephus však přiznává, že i přes principiální odmítání druhého pohlaví měli někteří z těchto svatých ženy. Zmiňuje členy sekty, kteří byli ženatí“ (str. 35). Nejasná je i autorova formulace „... předpisům o krevní čistotě“ – co zde autor myslí „krevní čistotou“? Problematický je i nadpis podkapitoly „2.4 Počátky antického křesťanství – misie apoštola Pavla“.

Fatálních chyb se ovšem autor dopouští na straně 35, kde tvrdí: „Matoušovo evangelium sice neobsahuje např. modlitbu Páně či některá blahoslavenství, ta však v té době byla pravděpodobně citována širokým okruhem křesťanské literatury, takže je evangelista nepovažoval za nutné zařadit do svého spisu.“ Zde nezbývá, než odkázat autora do textu Matoušova evangelia (Mt 6,9-13/14/, kde „Modlitbu Páně“ nalezne a ve verších Mt 5,3-11 nalezne i blahoslavenství). Na téže straně autor konstatuje: „Pouze evangelium podle Matouše uvádí Ježíšovu genealogii.“ Opět nezbývá, než argumentovat samotným textem a požádat autora o přečtení Lk 3,23-38, kde rovněž nalezne rodokmen Ježíšův.

Na straně 37, kde autor hovoří o Ježíšově narození, zmiňuje „obyčejné pastýře“ jako „spodinu společnosti“. Ano, může to tak být, talmudický materiál takto pastýře vnímá. Asociace však mohou být mnohem bohatší a analogie je možné sledovat také v mithraismu, kde je Mithrovo zázračné stvoření sledováno pastýři, kteří se mu klanějí (viz L. H. Martin, *Helénistická náboženství /Masarykova univerzita, Brno 1997/*, str. 102). Mystéria byla silným konkurentem raného křesťanství!

Další vážná nedůslednost je na straně 41, kde autor přechází ke „Sporu o půst v textu Matoušova evangelia“, avšak nikde neuvádí, v které kapitole je perikopa, s níž bude pracovat a kterou předkládá. Text je zvykem označit, což autor nečiní! V rámci následného rozboru autor neřeší kontext perikopy, umístění v celku evangelia, komparace se synoptiky je jen formální, nevšímá si literární formy... Autorovi uniká rovina Ježíšova a rovina Matoušova. Na straně 43 opět chybí udání textů, které má autor na mysli!

Co se týče podkapitoly „3.6 Rozchod křesťanství s judaismem (podstata sporu)“, zde měl autor přibrat některé renomované autory, jež se na zmiňovanou problematiku specializují a proces popsat konkrétně, ve fázích a se zachycením obsahu jednotlivých etap (např. G. Theissen, *A Theory of Primitive Christian Religion /SCM Press, London 1999/*).

Vadou na kráse je i absence cizojazyčných publikací a vynechání odborných periodik.

Klasifikace:

Na základě předložených argumentů se domnívám, že prezentovaná práce má vážné nedostatky a její hodnocení je mimo klasifikační stupnici. Autor často chybuje v informacích, oblastech či principech, které má poctivý posluchač přednášek a návštěvník seminářů konaných na HTF UK v Praze zažity. Těžko tedy chyby omlouvat. (Nezbývá, než očekávat excelentní obhajobu, která by nepříznivý verdikt zvrátila.)

Dne 14.5.2012 v Praze

Mgr. Jiří Lukeš, Th.D.